

reproduction techniques applied in translating stylistics of the story "Shadows of Our Forgotten Ancestors".

Keywords: *artistic translation, stylistics, authorial modality, story.*

УДК 811.14'06'366.52

УДК 81255=133.1=161.2

Кобзарьова Т. С., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКИХ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У статті розглядаються найпоширеніші лексико-семантичні трансформації у перекладі французьких науково-популярних текстів українською мовою на матеріалах телевізійного каналу новин Euronews.

Ключові слова: *перекладацька трансформація, декомпресія, компресія, диференціація значень, конкретизація значень, логічний розвиток понять, векторна заміна.*

У перекладацькій практиці для досягнення адекватності перекладачі досить часто вдаються до різних трансформаций.

За визначенням В.Н. Комісарова лексико-семантичні трансформації – це спосіб перекладу одиниць оригіналу шляхом використання у процесі перекладу одиниць цільової мови, значення яких не збігається зі значенням вихідних одиниць, але може бути виведене з них за допомогою певних логічних перетворень [4].

Об'єктом дослідження є французькі науково-популярні тексти.

Предмет дослідження – лексико-семантичні трансформації у перекладі науково-популярних текстів.

Актуальність статті зумовлена тим, що розвиток науки та високих технологій у сучасному світі відбувається із надзвичайною швидкістю. Цей процес розвитку призводить своєю чергою до зростання кількості науково-популярних видань, які спрямовані як на висококваліфікованих спеціалістів, так і на малопідготовлених читачів, тобто розраховані на широку аудиторію. З метою ознайомлення з розвитком науки і техніки закордоном науково-

популярні видання перекладаються різними мовами світу, зокрема українською.

Пропонуємо звернути увагу на кілька лексико-семантичних трансформацій, які виявились найчастотнішими під час аналізу текстів-оригіналів та їх перекладів, а саме: компресія та декомпресія; диференціація та конкретизація значень; логічний розвиток понять, векторна заміна.

У перекладах французьких науково-популярних текстів досить часто зустрічається явище декомпресії, або декомпенсації та компресії, або компенсації.

Декомпресія – це лінійне або вертикальне розширення мовної одиниці (слова, словосполучення, тексту), що виникає в результаті необхідності заповнення фонетичних, морфемних, лексико-семантичних, синтаксичних або культурно-психологічних лакун генетично неспоріднених мов. [3]

1. *Tout **internaute** peut être victime de phishing.* – *Будь-який користувач Інтернету може стати жертвою фішингу.*

Як можна побачити французьке слово **internaute** перекладається українською мовою словосполученням **користувач Інтернету**.

Приєм декомпресії використовується під час перекладу для прагматичної адаптації тексту, для того, щоб текст легше сприймався широким загалом.

2. *Notre **gant Airwriting** est monté au dos de la main.* – ***Hawii** рукавички для писання в повітрі натягаються на тильний бік долоні.*

Як можна побачити, англійське слово **Airwriting**, запозичене у французьку мову в українському варіанті, передається словосполученням **для писання в повітрі**.

Компресія – це економія мовних засобів для вираження того ж самого змісту. Перетворення вихідного тексту з метою надання йому більш стислої форми. [6]

Зазвичай, прийом компресії застосовується перекладачами для спрощення структури речення, для уникнення перевантажених виразів. Наприклад:

1. *C'est une **exposition qui ne manque pas de fans de nouvelles technologies** à Hanovre.* – *Це – популярна виставка високих технологій у Ганновері.*

У цьому реченні вираз **qui ne manque pas de fans**, який відповідно можна було перекласти, наприклад, виразом **якій не**

бракує прихильників, передається одним словом – прикметником *популярна*.

2. *Nous sommes prêts pour les opérations chirurgicales menées à l'aide de robots.* – Ми вже готові до *роботизованих хірургічних операцій*.

Як бачимо, у цьому випадку французьке словосполучення *menées à l'aide de robots* передається українською мовою одним словом – прикметником *роботизований*.

Також у перекладі науково-популярних текстів досить часто використовується прийом диференціації значення. А саме, коли інтернаціоналізми, що вживаються у французькому тексті, в українському перекладі не передаються відповідними інтернаціоналізмами, а замінюються синонімами.

1. *Pour mieux comprendre ce qu'est le phishing nous recevons aujourd'hui Pierre Saut, un expert en cyber sécurité.* – Щоб краще зрозуміти, що таке фішинг, ми звернулись до П'єра Сіо, *фахівця з безпеки в галузі інформатики*.

Як бачимо, інтернаціоналізм *expert* передається в українському тексті не відповідним інтернаціоналізмом *експерт*, а синонімом *фахівець*.

Або навпаки, коли в українському перекладі використовується інтернаціоналізм, а у французькому тексті – ні.

2. *Avant tout nous aimerions connaître l'étendue de ce phénomène.* – По-перше, хотілося б зрозуміти *масштаби цього явища*.

Французьке *l'étendue*, що можна було перекласти як *розмір, розмах*, передається в українському варіанті інтернаціоналізмом *масштаб*. А також інтернаціоналізм *phénomène*, перекладений у цьому випадку не як *феномен*, а як *явище*.

Існують також випадки, коли словникові відповідники в українській мові не повністю передають семантику слів вихідної мови, що спонукає до пошуку синонімів, які вдаліше відповідатимуть контексту.

3. *Ces faisceaux peuvent éradiquer les bactéries et les virus.* – Ці промені можуть *вбити бактерії та віруси*.

У перекладному словнику можна знайти такі відповідники дієслова *éradiquer* як *викорінювати, знищувати*, у той час як у наведеному перекладі використовується слово *вбити*.

Поряд із диференціацією значення маємо конкретизацію значень, що є заміною широкого значення одиниці вихідної мови більш конкретним значенням мови перекладу. Наприклад:

1. *Les slovènes de Fotona présente ainsi une nouvelle génération de lasers.* – *Словенська компанія "Fotona" представила новий вид лазерів.*

Тобто французький іменник *les slovènes* передається в українському варіанті словосполученням *словенська компанія*, що має конкретніше значення.

Логічний розвиток понять, або модуляція полягає в тому, що за відсутності або недоречності українського слова-поняття використовується інше, тісно зв'язане з ним поняття, що логічно витікає з нього. Наприклад:

En attendant ils ont eu plus de 7 ans sans traitement. – *Поза тим, вже 7 років вони обходяться без лікування.*

У цьому випадку дієслово *avoig* не можна перекласти як *мати* (а саме: вони мали сім років без лікування), тому за допомогою логічного ланцюжка значень на місце дієслова *мати* стає дієслово *обходитись*.

Розглянемо ще таку семантичну трансформацію, як векторна заміна, за якої одна й та ж предметна ситуація розглядається з протилежних сторін [6].

1. *Cette maladie dans l'Union européenne touche plus de 300.000 personnes âgées.* – *На цю недугу в Європі хворіють понад 300 тисяч людей, переважно літнього віку.*

2. *C'est sur cette idée qu'a travaillé l'institut de technologie de Karlsruhe.* – *Ідея належить вченим з Технологічного Інституту в Карлсруе.*

Отже, підсумовуючи, маємо зазначити, що під час нашого дослідження на основі проаналізованих матеріалів ми виділили такі найчастотніші лексико-семантичні трансформації:

- компресія та декомпресія;
- диференціація та конкретизація значень;
- логічний розвиток понять;
- векторна заміна.

А також визначили, що лексико-семантичні трансформації використовуються перекладачем з метою прагматичної адаптації (для покращення розуміння тексту широким загалом); для

спрощення громіздких структур та виразів, а також за відсутності або недоречності словникового відповідника.

Дослідження перекладацьких трансформацій у перекладах науково-популярних текстів є важливим для здійснення подальшого опису та дослідження можливих перекладацьких рішень у використанні різноманітних трансформацій під час перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гак В. Г., Григорьев Б.Б. Теория и практика перевода. Французский язык: Учебное пособие. Изд.9-е. – М., 2009.
2. Казакова Т.А. Теория перевода (лингвистические аспекты). – СПб.: Союз, 2000. – 296 с. 3. Каминський Ю.І. Комплементарна єдність компресії та декомпресії в межах закону мовної економії // Вісник СуиДУ. Серія Філологія. –№1, 2008, –С. 109-111.
4. Комиссаров В.Н. "Теория перевода (лингвистические аспекты).- Учеб.для ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с.
5. Миньяр-Белоручев Р.К, Общая теория перевода и устный перевод. – М., 1980.
6. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь. – 3-е изд., перераб.— М.: Флинта: Наука, 2003. – 320 с.
7. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. – М., 1983.
8. Чердниченко О.І. , Коваль Я.Г., Теорія і практика перекладу. Французька мова. – Київ, "Либідь", 1995 – 320 с.

Стаття надійшла до редакції 19.04.13.

Кобзарьова Т.С., студ.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ В ПЕРЕВОДЕ ФРАНЦУЗСКИХ НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫХ ТЕКСТОВ НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

В статье рассматриваются наиболее распространенные лексико-семантические трансформации при переводе французских научно-популярных текстов на украинский язык по материалам канала новостей Euronews.

Ключевые слова: переводческая трансформация, декомпрессия, компрессия, дифференциация значений, конкретизация значений, логическое развитие понятий, векторная замена.

Кобзарова Т.С., студ.,

Institute of Philology, National Taras Shevchenko University of Kyiv

LEXICO-SEMANTIC TRANSFORMATION WHILE TRANSLATION OF FRENCH POPULAR SCIENCE TEXTS IN UKRAINIAN

The article deals with the problems of lexico-semantic transformations in translation of French popular science texts into Ukrainian based on the news [television channel](#) Euronews.

Key words: translation transformation, decompression, compression, differentiation of meanings, specialization of meanings, logical development of notions, vector replacement.

УДК 811.111'42'37'687

Коваленко Г.М., к.філол.н.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

КОНЦЕПТ SLOW FASHION У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглянуто структуру й семантику концепту SLOW FASHION, а також його місце в сучасному антиглобалістичному дискурсі й дискурсі масової моди. Проводиться детальний аналіз структурних компонентів концепту разом із їх ієрархічною організацією.

Ключові слова: концепт, дискурс, значення, мода, slow fashion.

Концепт SLOW FASHION сформувався наприкінці першого десятиліття XXI століття в контексті розвитку загального руху за повільне життя (*slow movement*), який розпочався з протесту проти відкриття ресторану McDonald's на Piazza di Spagna в Римі 1986 року, й організації руху за повільне харчування (*Slow Food*). З плином часу цей рух розвинувся до масштабів субкультури з такими напрямками як *Slow Cities*, *Slow Living*, *Slow Travel*, *Slow Design*, та інші.

1999 року ідеологами "повільного руху" було запропоновано концепт *Slow Planet*. Основні позиції цієї субкультури можна описати приблизно таким чином: "Темп життя постійно зростає, й для того, щоб утриматися "в руслі", людина мусить докладати чимдалі більше зусиль. Водночас, наші базові потреби